

H. N.

Po eksperymencie — słały program

Palestra 22/8(248), 69-71

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

1.

Po eksperymencie — stały program

Kiedy przed trzema laty rozpoczęły się w Ośrodku Badawczym Adwokatury pierwsze dyskusje nad problemami wymowy sądowej, zwrócono uwagę na to, że nie wystarczy rozwiązywanie tych problemów dopiero w środowisku adwokackim i aplikanckim, lecz że trzeba zacząć od kształcenia w tym zakresie młodzieży akademickiej.

Był to okres, kiedy z wielu stron zaczęto bić na alarm w związku z coraz większym zachwaszczaniem poprawnej polszczyzny, naszej pięknej mowy ojczystej. Ten dzwon na alarm rozbrzmiewał jednocześnie z kół intelektualnych, profesorskich, nauczycielskich oraz ze sceny teatralnej. Włączyły się do tej walki także radio i telewizja, choć trzeba z przykrością stwierdzić, że te najpotężniejsze środki masowego przekazu nie czynią na własnym podwórku zbyt wiele w przestrzeganiu czystości języka. A tzw. „Tydzień Kultury Języka Polskiego” na antenie radiowej to stanowczo zbyt krótka akcja, aby po tylu latach zachwaszczenia języka dała ona szybko i na dłuższy czas oczekiwane owoce.

Adwokatura uznała za swój obowiązek ruszyć z martwego punktu sprawę języka sądowego, sądowego mównictwa, wreszcie retoryki rozumianej nowocześnie i współcześnie, a nie jako piękności, które staje się pustosłowiem. Tym się kierując, przed bez mała trzema laty adwokaci Witold Bayer, kierownik Ośrodka Badawczego Adwokatury, jego ówczesny zastępca adw. Jerzy Nowakowski, nieżyjący już dziś, niestety, adwokat Olgierd Missuna, ówczynie przewodniczący Zespołu do Spraw Wymowy Sądowej OBA oraz niżej podpisany zwrócili się do Dziekanatu Wydziału Prawa Uniwersytetu Warszawskiego i do rektora prof. dra Zygmunta Rybickiego, przedstawiając w tej mierze swoje inicjatywy. Inicjatywy te, zmierzające do zorganizowania cyklu wykładów dla studentów warszawskich na Wydziale Prawa, znalazły pełne poparcie ze strony Naczelnej Rady Adwokackiej.

Dziekanat Wydziału Prawa i rektor Rybicki wyrazili zgodę na rozpoczęcie cyklu wykładów prowadzonych przez adwokatów.

Rzecz zaczęła się więc wielki eksperyment i po latach nieobecności retoryki (jest to określenie skrótowe) na katedrze uniwersyteckiej zaczęły się wykłady. Było to w lutym 1976 roku. W Audytorium Maximum UW adwokaci stanęli na uniwersyteckiej katedrze. Cykl wykładów został życzliwie przyjęty przez młodzież akademicką i wysoko oceniony przez dziekana prof. dra Zbigniewa Resicha.

Zapowiedziano wtedy, że nie będzie to impreza jednorazowa, lecz że kształcenie młodzieży prawniczej stanie się procesem ustawicznym. Rzecz szczególnie ważna i istotna to niezwykle przyjemny fakt, że następnie z inicjatywy samych studentów i ich zrzeszeń odbyły się wykłady jednego z członków Zespołu do Spraw Wymowy Sądowej na Uniwersytecie Śląskim oraz dla aplikantów sądowych w Katowicach i Warszawie.

W 1978 roku — także z inicjatywy młodzieży akademickiej i w ramach organizacji podjętej z udziałem dziekanatu Wydziału Prawa UW — rozpoczęty został cykl

wykładów dla studentów III i IV roku. Wykłady odbywały się od dnia 24 lutego do dnia 5 maja w każdy piątek po 2 godziny, w sali C Auditorium Maximum. Sala ta, zawierająca około 200 miejsc, prawie zawsze była wypełniona przez słuchaczy.

W dniu 24 lutego br. przed pierwszym wykładem, odbyło się otwarcie Studium. Zagaił je prodziekan Wydziału Prawa i Administracji prof. dr Witold Włodkiewicz. Mówca, podkreślając wyniki, jakie przyniosło poprzednie Studium, dał wyraz swemu przekonaniu o jego użyteczności i o tym, że wywołało (no prawdziwe zainteresowanie studentów.

Słowo wstępne wygłosił adwokat Witold Ferfet, przewodniczący Zespołu do Spraw Wymowy Sądowej OBA, który sprawował także kierownictwo naukowe tego Studium. Wykłady zapowiadali na zmianę członkowie Zespołu do Spraw Wymowy Sądowej adw. Stanisław Dryjski i adw. Czesław Łapiński.

Pierwszy wykład należał do adw. dra Czesława Czeszejki — na temat: „Znaczenie wymowy i rola mówcy w życiu publicznym”.

A oto lista kolejnych wykładów w chronologicznej kolejności:

- 2) w dniu 3 marca 1978 r. adw. dr Roman Łyczywek — temat: „Historia i teoria wymowy”,
- 3) w dniu 10 marca 1978 r. adw. Mirosław Olczyk — temat: „Osobowość mówcy”,
- 4) w dniu 17 marca 1978 r. adw. Witold Ferfet — temat: „Przygotowanie i konstrukcja przemówienia”,
- 5) w dniu 31 marca 1978 r. adw. dr Władysław Pocij — temat: „Taktyka w przemówieniu”,
- 6) w dniu 7 kwietnia 1978 r. artysta dramatyczny Jan Świdorski — temat: „Środki wyrazu w przemówieniu”,
- 7) w dniu 14 kwietnia 1978 r. adw. Jerzy Nowakowski — temat: „Sztuka prowadzenia sporów”,
- 8) w dniu 21 kwietnia 1978 r. adw. Tadeusz de Virion — temat: „Przemówienie w procesie karnym”,
- 9) w dniu 28 kwietnia 1978 r. adw. dr Zdzisław Krzemiński — temat: „Przemówienie w procesie cywilnym”,
- 10) w dniu 5 maja 1978 r. adw. Henryk Nowogródzki — temat: „Wartość i kultura słowa w sali sądowej”.

Szeroka tematyka wykładów, mimo nieuniknionych powtórzeń w zbliżonych tematycznie wystąpieniach poszczególnych mówców, wywoływała żywe zainteresowanie studentów, którzy nagradzali wykładowców rzesistymi oklaskami i wyrazami aplauzu.

Jak już wspomniano wyżej, jednym z wykładów w czasie trwania Studium był wykład naszego wybitnego artysty Jana Świdorskiego. W naszych cyklach zawsze staraliśmy się pozyskać również wystąpienie przedstawiciela sceny polskiej, idąc tu za tradycją dawnych, pięknych wystąpień na uniwersytetach polskich tytanów naszej sceny Mieczysława Frenkla i Aleksandra Zelwerowicza. Jan Świdorski dał wspaniałą wykład, przekazując ogromną znajomość zasad obowiązujących mówcę oraz jego zadania jako współtwórcy kultury narodowej.

Powstrzymuję się od recenzowania poszczególnych wykładów adwokackich. Odwołam się natomiast do przytoczenia kilku akcentów po ostatnim wykładzie, kiedy nastąpiło już zamknięcie Studium. Otóż w ramach zakończenia wykładów przemawiał z ramienia Zespołu do Spraw Wymowy Sądowej OBA adw. Jerzy Nowakowski, który wyraził pogląd, że jeżeli wykłady te będą stanowiły zachętę do

dalszych samodzielnych studiów przez studentów, to cel Studium zostanie na pewno spełniony.

Prof. dr Witold Wołodkiewicz, prodziekan Wydziału, ocenił wysoko Studium i zapowiedział, że stanie się ono stałą instytucją na Wydziale Prawa.

A więc podjęty przed trzema laty eksperyment zdał całkowicie egzamin i przekształcił się w formę stałości. Nie dzieje się to bez życzeń wyrażonych przez samą młodzież akademicką, w której imieniu przemawiał na zamknięciu Studium przewodniczący Rady Wydziałowej ZSP Dariusz Oleszczuk.

W dniu 10 maja 1978 r. odbyły się w salach sądowych w gmachu przy ul. Świerczewskiego w Warszawie zajęcia praktyczne, które w zakresie przemówień w procesie karnym prowadzili adw. Czesław Jaworski i adw. Czesław Łapiński, a w zakresie przemówień w procesie cywilnym — adw. Jan Czerwiakowski i adw. Stanisław Mazur.

W czasie zajęć praktycznych studenci mieli możliwość — w autentycznej scenarii sali sądowej — wystąpić w roli obrońców i oskarżycieli, pełnomocników powoda i pozwanego. Tematy zostały opracowane na podstawie akt sądowych rzeczywistych spraw. Młodzi studenci doświadczyli więc na sobie, czym jest zarówno wysiłek intelektualny jak i — co tu ukrywać — także wysiłek fizyczny mówcy sądowego. Mogli się przekonać osobiście, czym jest zmaganie się z materiałą sprawy, czym jest polemika w ocenie ludzi, faktów i zjawisk, przyczyn i skutków i czym jest — znów nie ma po co tego ukrywać — trema.

Równoległe ze Studium Wymowy na Uniwersytecie Warszawskim zorganizowany został — przez Radę Adwokacką w Łodzi i jej Komisję do Współpracy z Ośrodkiem Badawczym Adwokatury — Lektorat Wymowy na Wydziale Prawa Uniwersytetu Łódzkiego. Oczywiście łódzcy koledzy złożą w tej kwestii swoje sprawozdanie.

W stadium organizacji są także lektoraty na innych uniwersytetach. Można więc w tych warunkach pozwolić sobie na konkluzję, że inicjatywa OBA, jej kierownika kol. Witolda Bayera i kolegów-członków Zespołu do Spraw Wymowy Sądowej przyniosła już pożytek i przynosić będzie w przyszłości dalsze owoce.

H.N.

2.

Kobiety w zawodzie adwokackim

W styczniu br. powstał w Ośrodku Badawczym Adwokatury Zespół badawczy do spraw pracy kobiet w zawodzie adwokackim. Prezydium zespołu w składzie: przewodnicząca — adw. Halina Piekarska i sekretarze — adw. Wanda Rosołowska i adw. Maria Woźniak, zorganizowało już dwa zebrania dyskusyjne, w których udział wzięły adwokatkę z Izby warszawskiej: T. Arkuszewska, I. Kalicka, E. Kumaniecka, R. Matrasiova, Z. Niżyńska-Szefferowa, J. Płoska, J. Rutkowska, Z. Zakrzewska.

Postanowiono zebrać materiały historyczne i socjologiczne dotyczące udziału adwokatów w pracy zawodowej oraz w działalności samorządowej. Przedmiotem rozważań są zagadnienia szczególnie interesujące kobiety, jak np. higiena pracy zawodowej, świadczenia socjalne, urlopy macierzyńskie, opieka nad dziećmi, wakacje sądowe.

W toku opracowania znajduje się ankieta na temat pracy kobiet w zawodzie adwokata.

H.P.